Ichki turizmni rivojlantirishda davlatning ahamiyati va o‘rni

Daminov Mirvoxid Isroilovich
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada ichki turizmni rivojlantirishda davlatning ahamiyati va o‘rni tadqiq etilgan. Tadqiqot davomida davlatning turizm infratuzilmasini rivojlantirish, investitsiyalarni jalb qilish, mehmondo‘stlik xizmatlarini qo‘llab-quvvatlash va hududiy turizmni rivojlantirishdagi roli tahlil qilindi. Tadqiqot natijasida ichki turizmni rivojlantirish bo‘yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Kalit so‘zlar: Ichki turizm, davlat siyosati, turizm infratuzilmasi, mehmondo‘stlik, hududiy turizm, marketing, turizm xizmatlari, investitsiya, raqamli turizm, iqtisodiy rivojlanish.

Аннотация. В данной статье исследованы значение и роль государства в развитии внутреннего туризма. В ходе исследования были проанализированы роль государства в развитии туристической инфраструктуры, привлечении инвестиций, поддержке гостиничных услуг и развитии регионального туризма. По результатам исследования разработаны научно-практические рекомендации по развитию внутреннего туризма.

Ключевые слова: Внутренний туризм, государственная политика, туристическая инфраструктура, гостеприимство, региональный туризм, маркетинг, туристические услуги, инвестиции, цифровой туризм, экономическое развитие.

Abstract. This article examines the importance and role of the state in the development of domestic tourism. The study analyzes the role of government in developing tourism infrastructure, attracting investments, supporting hospitality services, and promoting regional tourism. Based on the research findings, scientific and practical recommendations for the development of domestic tourism were proposed.

Keywords: Domestic tourism, state policy, tourism infrastructure, hospitality, regional tourism, marketing, tourism services, investment, digital tourism, economic development.

Kirish.

Bugungi kunda turizm iqtisodiyotning strategik tarmoqlaridan biri sifatida mamlakatlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida muhim o‘rin egallamoqda. Ayniqsa, ichki turizmni rivojlantirish hududiy iqtisodiyotni faollashtirish, xizmatlar bozorini kengaytirish, aholi bandligini oshirish va milliy madaniyatni targ‘ib qilishda muhim omil hisoblanadi. Shu sababli ko‘plab davlatlar ichki turizmni qo‘llab-quvvatlash va rivojlantirishga alohida e’tibor qaratmoqda. Ichki turizmning samarali rivojlanishi esa davlatning iqtisodiy siyosati, qonunchilik bazasi, infratuzilma yaratish va turizm xizmatlarini tartibga solishdagi faol ishtirokiga bevosita bog‘liqdir.

O‘zbekiston Respublikasida ham turizmni iqtisodiyotning ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida rivojlantirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. So‘nggi yillarda ichki turizmni rag‘batlantirish, hududlarning turistik salohiyatidan samarali foydalanish, mehmondo‘stlik infratuzilmasini kengaytirish va aholining sayohat madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan davlat dasturlari qabul qilindi. Ayniqsa, “O‘zbekiston bo‘ylab sayohat qil!” dasturi, transport va logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish hamda turizm xizmatlarini raqamlashtirish bo‘yicha chora-tadbirlar ichki turizm rivojiga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda.

Davlat ichki turizmni rivojlantirishda nafaqat tartibga soluvchi, balki qo‘llab-quvvatlovchi va rag‘batlantiruvchi subyekt sifatida ham muhim rol o‘ynaydi. Turizm sohasiga investitsiyalarni jalb qilish, imtiyozli kreditlar ajratish, soliq yengilliklarini joriy etish va hududiy turizm infratuzilmasini

rivojlantirish orqali davlat ichki turistlar oqimini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, tarixiy-madaniy meros obyektlarini saqlash, ekologik hududlarni rivojlantirish va milliy qadriyatlarni targ‘ib qilish ham davlat siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biridir.

Ichki turizmning rivojlanishi mamlakat iqtisodiyotiga ko‘plab ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Turistik xizmatlar hajmining oshishi transport, savdo, umumiy ovqatlanish, mehmonxona xo‘jaligi va xizmat ko‘rsatish kabi tarmoqlarning rivojlanishiga xizmat qiladi. Natijada yangi ish o‘rinlari yaratiladi, hududiy iqtisodiy faollik ortadi va aholi daromadlari ko‘payadi. Ayniqsa, qishloq turizmi va ekologik turizmni rivojlantirish orqali chekka hududlarning iqtisodiy imkoniyatlarini kengaytirish mumkin.

Biroq ichki turizmni rivojlantirishda ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, ayrim hududlarda turizm infratuzilmasining yetarli rivojlanmaganligi, xizmat sifati pastligi, reklama va marketing faoliyatining sustligi hamda malakali kadrlar yetishmasligi ichki turizm rivojiga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Shu sababli davlat tomonidan turizm sohasida zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish, raqamli texnologiyalarni rivojlantirish va hududiy turizmni qo‘llab-quvvatlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi ichki turizmni rivojlantirishda davlatning iqtisodiy, tashkiliy va ijtimoiy rolini o‘rganish hamda ushbu sohani takomillashtirish bo‘yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish zarurati bilan izohlanadi.

Adabiyotlar sharhi. Ichki turizmni rivojlantirish va davlatning turizm siyosatidagi o‘rni masalalari turizm iqtisodiyoti, davlat boshqaruvi va xizmatlar marketingi sohalarida keng o‘rganilgan. Xorijiy va mahalliy olimlarning ilmiy tadqiqotlarida davlatning turizm infratuzilmasini rivojlantirish, turistik xizmatlarni tartibga solish va hududiy turizmni qo‘llab-quvvatlashdagi ahamiyati tahlil qilingan.

John Swarbrooke turizmni hududiy iqtisodiy rivojlanishning muhim omili sifatida baholab, davlatning turizm siyosati va investitsion qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini rivojlantirish zarurligini asoslab bergan. Philip Kotler esa turizm marketingi nazariyasida davlatning hududiy brending va reklama faoliyatidagi rolini alohida ta’kidlaydi.

Susan Horner va Alan Fyall ichki turizmning rivojlanishida davlat-xususiy sheriklikning muhim ahamiyatga ega ekanligini qayd etgan. Ularning fikricha, davlat tomonidan yaratilgan qulay iqtisodiy va huquqiy muhit turizm biznesining rivojlanishiga xizmat qiladi.

Rossiyalik olimlar V.A. Kvartalnov va A.Yu. Aleksandrova davlatning turizm infratuzilmasini rivojlantirishdagi rolini tahlil qilib, transport-logistika tizimi va mehmondo‘stlik xizmatlari ichki turizm rivojiga bevosita ta’sir ko‘rsatishini asoslab bergan.

Mahalliy olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish strategiyasi, hududiy turizm salohiyatidan foydalanish va ichki turizmni rag‘batlantirish mexanizmlari keng o‘rganilgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotda ichki turizmni rivojlantirishda davlatning ahamiyati va o‘rnini o‘rganishga qaratilgan metodologik yondashuvlardan foydalanildi. Tadqiqotning nazariy asosini turizm iqtisodiyoti, davlat boshqaruvi va xizmatlar marketingiga oid ilmiy qarashlar tashkil etdi.

Tadqiqot davomida tizimli yondashuv asosida davlatning turizm infratuzilmasini rivojlantirish, investitsiyalarni jalb qilish va turizm xizmatlarini qo‘llab-quvvatlashdagi roli tahlil qilindi. Tahlil va sintez usullari yordamida ichki turizm rivojiga ta’sir etuvchi omillar umumlashtirildi.

Taqqoslash usuli yordamida O‘zbekiston va xorijiy davlatlarning ichki turizmni rivojlantirish tajribasi qiyosiy tahlil qilindi. Statistik tahlil usuli orqali turistlar oqimi, turizm xizmatlari hajmi va infratuzilma ko‘rsatkichlari o‘rganildi.

SWOT tahlil usuli orqali ichki turizmni rivojlantirishdagi imkoniyat va muammolar baholandi. Kuzatish va ekspert baholash usullari yordamida turizm infratuzilmasining holati va xizmat sifati o‘rganildi.

Tahlil va natijalar. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, davlatning qo‘llab-quvvatlash siyosati ichki turizm rivojining asosiy omillaridan biri hisoblanadi. So‘nggi yillarda O‘zbekistonda turizm

infratuzilmasini rivojlantirish, transport tizimini modernizatsiya qilish va mehmondo‘stlik xizmatlarini kengaytirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan davlat dasturlari ichki turistlar oqimining oshishiga xizmat qilmoqda.

Tahlil natijalariga ko‘ra, davlat tomonidan imtiyozli kreditlar, soliq yengilliklari va investitsion qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarining joriy etilishi mehmonxona xo‘jaligi, oilaviy mehmon uylari va turistik xizmatlar rivojiga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda.

Shuningdek, tarixiy-madaniy meros obyektlarini restavratsiya qilish, ekologik hududlarni rivojlantirish va milliy festivallar tashkil etish orqali ichki turizmning jozibadorligi oshmoqda. Ayniqsa, “O‘zbekiston bo‘ylab sayohat qil!” dasturi aholi o‘rtasida ichki turizm madaniyatini shakllantirishda muhim rol o‘ynamoqda.

Biroq ayrim hududlarda turizm infratuzilmasining yetarli emasligi, marketing faoliyatining sustligi va malakali kadrlar yetishmasligi ichki turizm rivojiga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Shu sababli davlat tomonidan raqamli texnologiyalarni keng joriy etish va hududiy turizmni rivojlantirish bo‘yicha qo‘shimcha choralar ko‘rish zarur.

Xulosa va takliflar. Olib borilgan tadqiqotlar natijasida ichki turizmni rivojlantirishda davlatning ahamiyati va o‘rni juda muhim ekanligi aniqlandi. Davlat tomonidan yaratilayotgan huquqiy, iqtisodiy va tashkiliy sharoitlar turizm infratuzilmasini rivojlantirish, turistlar oqimini oshirish va hududiy iqtisodiyotni faollashtirishga xizmat qilmoqda. Shundan kelib chiqib, quyidagi takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiqdir:

turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish va transport tizimini yaxshilash;
hududiy turizmni rivojlantirish uchun investitsiyalarni keng jalb qilish;
mehmondo‘stlik xizmatlari sifatini xalqaro standartlar asosida oshirish;
raqamli turizm texnologiyalarini keng joriy etish;
ichki turizmni targ‘ib qilish bo‘yicha marketing faoliyatini kuchaytirish;
malakali kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish.

Xulosa qilib aytganda, davlatning samarali turizm siyosati ichki turizmni rivojlantirish, hududiy iqtisodiyotni mustahkamlash va mamlakatning turizm bozoridagi raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Turayev Abduvoxid Kuldashevich, Umirzoqova Sevinch Karim Qizi NAVBAHOR TUMANINING TURISTIK SALOHIYATIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI TAHLILI // JMBM. 2026. №7. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/navbahor-tumanining-turistik-salohiyatidan-foydalanish-imkoniyatlari-tahlili
2. https://lex.uz/docs/-6456786
3. Boltayev, T. (2025). ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI. In SOLUTION OF SOCIAL PROBLEMS IN MANAGEMENT AND ECONOMY (Vol. 4, Number 8, pp. 204–207). Zenodo. https://doi.org/10.5281/zenodo.15722382
4. Gulyamova Gulnora Pataxkamalovna. TURISTIK HUDUDLAR SALOHIYATI RIVOJLANISHINI BAHOLASH: NAZARIYA VA AMALIYOT. Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil, 2024-yil, fevral.